

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqsa boshlagan

www.uzas.uz

2019-yil 1-fevral №5 (4507)

Оролниң яши қалқони

Она саёра — қўриқхона

Шу кунларда Орол денигизининг суви қочган ҳудудларида янгидан пайдо бўлган бепоён кум саҳроси узра улуғ бир сурон кезмоқда. Туну кун акс-садо берид ишлабтган бир неча юзлаб тракторлар наъраси денгиз ўрнида яшил қалқон яратадиган фидойи инсонлар қалбидаги бунёдкорлик кудратини намоён этаётир. Улар барпо этаётган ўрмонзорлар Орол фожиасидан завол топган она табиатимиз дардларига малҳам бўлади. Бог ва экинзорлар, дала-даштларимиз, набототу ҳайвонот дунёси, бутун борлиқ заққум бўронлар ҳамласидан нахож топади.

Фавқулодда вазиятлар вазирлиги мутахассислари, барча вилоятлардан Оролбўйига етиб келган ўрмончи机械化 механизаторлар, зироат-

Бир пайтлар Оролнинг мовий тўлқинлари кўкка ўрлаб, Мўйнок ва Қозогистоннинг Орол шаҳарлари орасидан қарий беш юз километрда денигиз сарҳадларини теплоходлар яқин килган чоғларда ана шу кўм-кўй баҳри мухит ўрнида ҳақиқати ноҳуш хабарлар қаҷони

чии мутахассислар, ер тузувчи муҳандиси ишбошилар Мўйноқдан юзикки юз чакирим олис ҳудудларда ўз қароргоҳларини тиклаб, оғир уруши йилларида атиги қирк беш кунда қазилган Катта Фарғона канали курилишида бўлгани каби бекиёс мардлик ва матонат намуналарини кўрсатишмокда. Давлатимиз раҳбари ташаббусидан руҳланган ўрмончи-ҳашарчилар кишининг қаҳратон совуқ ва изғиринларини писанд этмасдан саксовул кўчатлари ва ургуларидан яшил олам яратишмокда. Оролкумни сунъий ўрмонзорга буркашга жаҳд этган азаматлар эгарларн пўлат тупторлар осмонда арамчичи ёйтган турналар карвони каби оппоқ қор узра чукур из қолдириб, жавлон урмоқда. Буюк сафарбарлик – буюк мўъжиза яратмоқда!

ишса њеч ким ишонмасди. Ишониши ў ёқда турсин, „э, нағасингни ел учирсин“, деб маломат қилишлари мумкин эди. Ағасуки, ўтган асрнинг 60-70-йилларида кулоққа чалинган гаплар рост бўлиб чиқди... Оролнинг тақдири ҳақиқати ноҳуш хабарлар қаҷони

абдабиёти ва санъати" газетаси ҳам ҳақиқимизни қўйнаб келаётган ижтимоий муммомлар, экологик фоҳиаларни дадил тилга ола бошлади. Бундуга газета бош мұхаррири, машур адабимиз Одил Ёқубовнинг фидойиллиги, ҳақиқат ва адолатнинг юзига тик қарай олганни кўл келди.

►2

Абдулла Шер файласуф олим сифатида "Ахлоқшунослик", "Эстетика" фанларидан ўқув кўлланмалари ва дарслеклар муаллифи ҳамдир. Учрашуда шоир янги шеърларидан ўқиб, мұхлисларни хушнуд этиди.

ТАҚДИМОТ

Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасида наманганлик шоира Дилбар Хайдарованинг "Қуёш сонатаси" китоби тақдимоти бўлиб ўтди. Унда ижодкорлар, адабиётшунослар ва ёш қаламкашлар иштирок этиди.

Шоира ўзининг ижодий фаолияти давомида ўндан зиёд шеърий ва насрый асарларини нашр этирди. Янги – "Қуёш сонатаси" китобидан Дилбар Хайдарованинг турли йилларда ёзган шеърлари ўрин олган. Шоиранинг мұхаббат, садоқат каби юқсан инсоний фазилатлар тараннум этилган кўнгил битиклари мұхлисларга мансур бўлади, деган умиддамиз.

Уюшма фаолиятидан

ИЖОДИЙ ЧУРАШЧУВ

Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасида шоир, таржимон Абдулла Шер билан ижодий учрашув бўлиб ўтди. Тадбирда шоир ва ёзувчилар, адабиётшунослар, ёш ижодкорлар иштирок этиши.

Сўзга чиқкан олим ва ижодкорлар замонавий ўзбек адабиётининг заbardast вакилларидан бирни Абдулла Шер ҳаётни ва ижоди ҳақида гапирдилар. Йиҳтимал – "Қўклам табассуми" (1973 йил) чоп этилгандан бўён ўтган йиллар мобайнида унинг йигирмадан зиёд шеърий китоблари ўқувчилар қўлига етиб борди.

Шунингдек, таниқи шоир Ж.Байроннинг "Дон Жуан", X.Хайненинг "Кўшиклиар китоби" асарларини немис тилидан, А.Пушкин, М.Лермонтов, А.Ахматова, Е.Чаренц сингари шоирлар асарларини рус тилидан таржима қўлди.

ОТСАЗЛИК МАҚОМУ

Алишер Навоийнинг "Ғаройиб ус-сигар" девонида "Зихий, ҳар лахни булбул савтининг зотинга исботе" деб бошланувчи бир фазал бор. У девонга 576-рақам билан жойлаштирилган. Унда шоир беҳад мурakkab ва чуқур мазмунли тимсоллар билан Оллохнинг зот ва сифати ҳамда сўғифиёни компилия ҳақиқати фалсафасини баён қилади. Фазал етии байти бўлиб, қуйидаги мақтат билан ниҳоясига етади:

Навоий зикри отингдур, умиди улки, кутқарсанг

Ани от истамакдин, балки андинким, бўлур оте.

Байтнинг асосий мазмунини ўзида ҳам этган, мазмунига мазмун юшган сўз от сўзиdir. У байтда уч шакл ва уч маънода уч бор тақорланган: отинг, от, оте. Навоий зикри отингдур дер экан, шоир бу билан Ҳақ таолого муроjaat килиб дейдики, Сенинг отинг, яъни номинг, исминг зикри муттасил тилимдадир. Зикр, мъзлуммут тарбиятни тақорлашадир. Кейинги кисмда шоирнинг максад-муддаоси байни килинган: эй, Парвардигор, Сенинг отингни муттасил зикр этар эканман, умидим шуки, мени от истамакдан кутқарсанг. От истамак ном чиқаришга интилиш, ўз номини улуғлаш, у билан Фаҳрларни деганидир. От истамакнинг улуғ шоир ижодида нангуном деган кўриниши ҳам бор. От истамак ёки нангуном маънавий-руҳий камолот йўлидаги энг қалин ва энг баланд тўсиқидир. Эй хуши жойида бўлганлар, – дейди шунинг учун ҳам шоир бир байтида нангуном эгаларига мурожаат қилиб, – майхона олдига турманг ёки мен каби жойнамозингизни май учун гаровга кўйиб, яъни кўнглингизни Ҳақ ишқи билан пок этиб,

Абдулла Шер

ҚАБУЛХОНАЛАР

Дунёда бормикан, беташвиш рўзгор, Бормикан, бегалва мамлакат, миллат, Зумлик муммомдан ўй курсанг, магар Сўзсиз пайдо бўлгай тоф-тоғ иморат.

Калашиб ётари бизда ҳам иллат, Ариза, шикоят, оҳлар, нолалар. Сигмайлар кетарди заминга зиллат, Пайдо бўлмаганди қабулхоналар.

Зим-зин ўқшомни ёритгандек ой, Чароғон этгандек кўёш жаҳонни; Кабулхоналардан тарафган чирой, Мунаввар айлади Ўзбекистонни.

Бирма-бир сичли минг-минглаб тутун, Боси берк кўялалар очилди равон. Йўлни топгандек бўлди ўша кун, Карбало даштида ашашган карвон.

Дарёлар ўзанга тушдилар гўё, Музлаган уммонда бошланди эрув. Баҳорий тумандек тарқалди рӯё, Баҳорий булутдек йўқолди кўркув.

Ишонч юлдузлари тўлдирди кўкни, Умид дарахтлари бўй чўзди кўркам. Гўё кўксидаги заниглаган ўқни, Олиб ташлагандек яшиди кўклам.

Осимонда юрганлар тушиб ерларга, Даво излаётир эзлиниң дардига. Қишлоқларни кезиб, ошиб кирлардан, Тўқиаш келёттири турмуш зарбиға.

Дикқат-этиборда ҳар уй, хонадон, Баланд тепалару олис ёнлар. Барча иллатларни ўрганиб шу он, Малҳам бўлаёттири қабулхоналар.

Бугун ҳайрат ичра боқмоқда дунё, Ҳавас қилаёттири беш – бегоналар. Улар демокдаки, керакдир, ҳатто, Жумлайи жаҳонга қабулхоналар.

Қиблага юз тутиб қўлмоқда дуо, Боболар, момолар, она, болалар: То дунё тургунча турсин, илоё, "Нажот қалъалари" – қабулхоналар.

*Абдулла Шер ишқи

Тўйғуга кўчган ТАФАККУР

Ўзингизга маълум, "ЎЗАС" ҳозирги адабий жараён ҳақида, ундағи долзарб муаммоларга баҳамисизат ечим қидириши мақсадиди ижодкор ва адабиётшуносларга анкета саволлари билан мурожаат этиган эди. Ўтган ўйл сентябрдан шу йил январигача – тўрт ой мобайнида ўн тўрт кишидан жавоблар олинди ва улар газетамизда мунтазам чоп этиб бориди. Шунда тан олиб айтмоқ жоизки, бавзи жавоблар, масалага юзак ёхуд бирёзлама ёндашуви билан, бизни ва шустарийларни қониқтиради. Аммо, шунга қарашай, бугун адабий жараёнда қандай аҳвол ҳукм суроётгача, ундағи оғрикли муаммоларни қандай бартараф этиши зарурлиги юзасидан, бариб, музайян хуласаларга кела олдик. Табишики, адабий жараённи англаш ва уни мақбул ўзанга буришга доир бундай сави-ҳаракатлар келгусиди ҳам, албатта, изил давом этиди. Анкета саволларига жавобларни таниқли адабиётшунос олим Қозоқбой Йўлдошев бошлаб берган эди. Сўровномага якун яслаб бериши ҳам яна у кишидан илтимос қилдик. Кўйида олимнинг анкетамиз якунларига доир мақоласини эътиборингизга ҳавола этаётпирмиз.

Танқид ва адабиётшунослик бўлими

Ютиклини
мақлини
— адабиёт ўчиш

►4

